

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 42/2024-53

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára a sudcov Ivana Fiačana (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného JUDr. Emíliou Korčekovou, Malacká cesta 5680/2B, Pezinok, proti postupu Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 42C/76/2018 (pôvodne pod sp. zn. 17Ro 2214/08 a sp. zn. 5C/106/2010) takto

rozhodol:

1. Postupom Okresného súdu Pezinok v konaní vedenom pod sp. zn. 42C/76/2018 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jeho právo na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresnému súdu Pezinok **prikazuje**, aby v konaní sp. zn. 42C/76/2018 konal bez zbytočných prietáhov.
3. Sťažovateľovi **priznáva** finančné zadosťučinenie **1 500 eur**, ktoré **je** mu Okresný súd Pezinok **povinný** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Okresný súd Pezinok **je povinný** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **442,38 eur** a zaplatiť ich jeho právnej zástupkyni do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
5. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **nevyhovuje**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 4. októbra 2023, doplnenou 13. októbra 2023, domáha vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a práva na prerokovanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 42C/76/2018 [pôvodne pod sp. zn. 17Ro 2214/08 a sp. zn. 5C/106/2010 (ďalej len „napadnuté konanie)]. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať v napadnutom konaní bez zbytočných prietahov a priznal mu finančné zadosťučinenie 14 000 eur.
2. Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 42/2024-40 zo 7. februára 2024 podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v celom rozsahu.
3. Podľa čl. XI bodu 1 Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na obdobie od 1. januára 2024 do 31. decembra 2024 veci patriace do pôsobnosti senátov ústavného súdu, ktoré boli pridelené sudcom spravodajcom pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto rozvrhu práce, prerokujú senáty v pôvodnom zložení. Na základe toho rozhodol o prijatej ústavnej sťažnosti senát uvedený v záhlaví tohto nálezu.
4. Z ústavnej sťažnosti, jej príloh a spisu okresného súdu vyplýva, že pred okresným súdom sa viedlo konanie pod sp. zn. 5C/106/2010 (predtým pod sp. zn. 17Ro 2214/08), v ktorom sa žalobca [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalobca“) domáhal zaplatenia peňažného nároku od sťažovateľa. Okresný súd vyzval žalobcu na doplnenie žaloby a predloženie listinných dôkazov. Žalobca výzve nevyhovel a okresný súd uznesením č. k. 5C/106/2010-28 z 19. apríla 2011 žalobu žalobcu odmietol. Toto uznesenie nadobudlo právoplatnosť 16. júna 2011.
5. Sťažovateľ v konaní sp. zn. 5C/106/2010 podal 19. augusta 2009 vzájomnú žalobu o náhradu škody vo výške 59 251,14 eur a náhradu nemajetkovej ujmy. Vzájomná žaloba bola uznesením okresného súdu z 11. januára 2018 v spojení s opravným uznesením z 26. marca 2018 vylúčená na samostatné konanie. Od 27. marca 2018 sa vedie pod sp. zn. 42C/76/2018. Uznesením z 25. apríla 2019 okresný súd vyzval sťažovateľa na odstránenie väd (vzájomnej) žaloby. Proti uzneseniu podal sťažovateľ sťažnosť, pretože toto uznesenie považoval za nezákonné. O sťažnosti rozhodol okresný súd „až po takmer 4-och... rokoch“ uznesením z 13. marca 2023 tak, že ju zamietol.
6. Okresný súd vo veci vzájomnej žaloby rozhodol rozsudkom zo 14. decembra 2020 tak, že konanie v časti nemajetkovej ujmy vo výške 1 000 eur zastavil, v druhom výroku žalobu sťažovateľa zamietol a určil, že žalobca má nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 %. Proti rozsudku podal sťažovateľ odvolanie 10. a 26. februára 2021. Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 10Co/41/2021-357 z 30. septembra 2022 rozsudok okresného súdu v napadnutej zamietajúcej

časti a v časti o trovách konania zrušil a vec vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie. Odvolací súd v podstatnom uviedol, že zo spisov sp. zn. 5C/106/2010 a sp. zn. 42C/76/2018 vyplýva, že sťažovateľ doručil okresnému súdu 17. augusta 2009 mailové podanie bez zaručeného elektronického podpisu, ktorého súčasťou bol aj vzájomný návrh. Na tento vzájomný návrh okresný súd neprihliadol, pretože nebol v zákonnej lehote písomne doplnený. Sťažovateľ v podaní doručenom okresnému súdu 4. septembra 2017 uviedol, že vzájomnú žalobu doručil 19. augusta 2009 osobne do podateľne okresného súdu v origináli aj s prílohami. Súčasne pre potrebu dohľadania vzájomnej žaloby priložil sťažovateľ k podaniu (zo 4. septembra 2017, pozn.) aj fotokópie 1., 4. a 5. strany vzájomného návrhu. Okresný súd sťažovateľa nevyzval na doplnenie mailového podania obsahujúceho vzájomný návrh. Následne však uznesením z 11. januára 2018 právoplatne vylúčil vzájomnú žalobu na samostatné konanie. Podľa názoru odvolacieho súdu tak súd prvej inštancie rozhodol o jednoducho nepreukázanej, ako aj o neúplnej vzájomnej žalobe sťažovateľa. Za stavu, keď nebolo preukázané, či sťažovateľ riadne podal vzájomnú žalobu (ktorý tvrdí, že ju podal osobne 19. augusta 2009), ktorá už bola vylúčená na samostatné konanie, bude potrebné vykonať za súčinnosti sťažovateľa rekonštrukciu spisu sp. zn. 5C/106/2010. V prípade zistenia, že vzájomná žaloba (s prílohami) je súčasťou spisu, jej fotokópiu spolu s doložkou potvrdzujúcou jej správnosť založí okresný súd do spisu sp. zn. 42C/76/2018 a následne bude vo veci konať.

7. Okresný súd v ďalšom konaní uznesením z 11. mája 2023 odmietol podanie sťažovateľa z 19. augusta 2009 (vzájomnú žalobu, pozn.). Na základe odvolania sťažovateľa, ktorého súčasťou bolo aj kompletná vzájomná žaloba, okresný súd uznesením z 26. júna 2023 zrušil svoje uznesenie z 11. mája 2023.

8. Z ústavnej sťažnosti tiež vyplýva, že ústavný súd uzneseniami č. k. III. ÚS 698/2017-24 z 21. novembra 2017, č. k. IV. ÚS 375/2018-17 z 20. júna 2018 a č. k. II. ÚS 165/2021-17 z 31. marca 2021 odmietol ústavné sťažnosti sťažovateľa na prietahy v konaní proti okresnému súdu v napadnutom konaní ako zjavne neopodstatnené, resp. v časti z dôvodu neprípustnosti.

II.

Argumentácia sťažovateľa

9. V ústavnej sťažnosti sťažovateľ v podstatnom namieta, že nekonaním okresného súdu viac ako 14 rokov o jeho vzájomnom návrhu došlo k porušeniu jeho označených práv podľa ústavy, listiny a dohovoru. Dĺžku napadnutého konania považuje za neprijateľnú a neakceptovateľnú. Vec má pre neho mimoriadny význam a sťažovateľ svojím správaním k prietahom v napadnutom konaní a „*ani v odvolacích konaniach vedených*“ na krajskom súde neprispel. Prietahy v napadnutom konaní spôsobil okresný súd, ktorý je vo veci naďalej nečinný, nekoná s urýchlením a prehľbuje stav právnej neistoty sťažovateľa o výsledku konania.

10. Sťažovateľ zdôrazňuje, že vzájomnú žalobu (a to 2 originály) podal osobne 19. augusta 2009 na podateľni okresného súdu aj s prílohami. Napriek týmto skutočnostiam okresný súd v rozpore so skutkovým stavom a zisteniami krajského súdu koná vo veci svojvoľne, v úmysle nezákonne konať a rozhodnúť, a tak spôsobiť sťažovateľovi majetkovú a nemajetkovú ujmu. Svojím neľudským a nedôstojným postupom okresný súd sťažovateľa osočuje a ponižuje. Podľa sťažovateľa okresný súd vzájomnú žalobu zo spisu odstránil a ponižujúco nútil sťažovateľa k jej opätovnému predloženiu. Doteraz okresný súd nevykonával rekonštrukciu obsahu spisu.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

11. Okresný súd sa k prijatej ústavnej sťažnosti vyjadril tak, že po zrušení pôvodného rozsudku a vrátení veci na ďalšie konanie vykonal okresný súd po oboznámení sa so závermi odvolacieho súdu úkony vo veci a rozsudkom z 9. októbra 2023 rozhodol tak, že nároku sťažovateľa v nezastavenej veci vyhovel. Proti rozsudku podal odvolanie žalobca. V súčasnosti prebiehajú úkony smerujúce k predloženiu veci odvolaciemu súdu. Podľa predsedu okresného súdu je posudzovaná vec priemerne skutkovo a právne zložitá. Po podrobnom chronologickom opise procesných úkonov uviedol, že vzájomná žaloba bola vzhľadom na zmätočnosť podaní sťažovateľa založená v roku 2009 v právoplatne skončenej veci sp. zn. 5C/106/2010. Sťažovateľ zároveň v konaní nepredložil dokumenty potrebné pre rozhodnutie. Vzájomná žaloba bola na samostatné konanie vylúčená až v roku 2018. Sťažovateľ počas napadnutého konania predkladal zmätočné návrhy a účelovo postupoval tak, aby k prieťahom dochádzalo. Žalobca bol počas konania nečinný, nepreberal doručené písomnosti a nebolo možné dohľadať jeho pobyt. V napadnutom konaní tiež došlo k zmene zákonného sudcu. V rokoch 2020 až 2022 boli niektoré termíny pojednávania zrušené z dôvodu pandemických opatrení.

12. V rámci repliky sťažovateľ v podaní doručenom ústavnému súdu 14. marca 2024 uviedol, že vo vzťahu k okolnostiam súdnej veci sa „s pocitom jemnej opatrnosti“ nevyjadruje, pretože okresný súd mu doteraz „*NEPREUKÁZAL OBA ORIGINÁLY*“ vzájomného návrhu. Namietá, že napriek príkazu krajského súdu na rekonštrukciu spisu okresný súd doteraz nezabezpečil originál vzájomného návrhu a jeho príloh. Zastáva názor, že na vydanie rozsudku z 9. októbra 2023, aj keď je v prospech sťažovateľa, neboli splnené podmienky. Nestotožnil sa ani s vyjadrením predsedu okresného súdu, keďže napadnuté konanie pri jeho posúdení ako celku v dôsledku zjavného odmietnutia spravodlivosti okresným súdom nesplnilo požiadavku na prejednanie záležitosti v primeranej lehote. Sťažovateľ žiada o predvolanie na verejné prejednanie a umožnenie mu „odprezentovať originál vzájomného návrhu“.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

13. Predmetom konania pred ústavným súdom po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie bolo posúdenie, či postupom okresného súdu dochádza(lo) v napadnutom konaní k porušeniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a zodpovedajúceho práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (I. ÚS 132/03, IV. ÚS 105/07, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 123/2022) a ich prípadné porušenie možno preskúmať spoločne. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želaného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným

rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019). Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

15. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V rámci prvého kritéria prihliada ústavný súd aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov.

16. Pri posudzovaní zbytočných priet'ahov ústavný súd nazeral na celkovú dĺžku konania ako celku. Celková dĺžka konania presahujúca 14 rokov v rámci dvoch inštancií je dôvodom, pre ktorý ústavný súd nebude podrobne posudzovať uvedené tri základné kritériá. Takéto extrémne dlhé konanie zo strany všeobecných súdov *prima facie* odôvodňuje vyslovenie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov a rovnako aj práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote vo vzťahu k strane, ktorá je subjektom takéhoto konania. Ani prípadná právna či skutková zložitosť sporu nemôže ospravedlniť uvedenú dĺžku konania (I. ÚS 582/2015, I. ÚS 54/2016, IV. ÚS 512/2022, II. ÚS 139/2023).

17. V napadnutom konaní pred okresným súdom je nutné konštatovať existenciu priet'ahov spočívajúcich predovšetkým v jeho nesústreďenej činnosti v dôsledku zrušenia jeho prvého rozsudku vydaného 14. decembra 2020, a to z dôvodu nedostatočného posúdenia procesných podmienok a nezabezpečenia riadnej rekonštrukcie súdneho spisu. Od roku 2009 až do roku 2023 súdy v podstate riešili len to, či sťažovateľ vôbec riadne podal vzájomnú žalobu a či táto má potrebné náležitosti. Po vrátení veci následne okresný súd vydal 9. októbra 2023 druhé meritórne rozhodnutie po 12 mesiacoch, čo ústavný súd vzhľadom na celkovú dĺžku napadnutého konania hodnotí ako príliš zdĺhavé konanie.

18. S ohľadom na uvedené ústavný súd dospel k záveru, že postupom okresného súdu v napadnutom konaní bolo porušené základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 38 ods. 2 listiny a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

19. Podľa § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd v nadväznosti na výrok uvedený v bode 1 výrokovej časti nálezu v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľom prikázal okresnému súdu, aby v napadnutom konaní, v ktorom nebolo v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľa právoplatne rozhodnuté (proti rozsudku okresného súdu z 9. októbra 2023 podal žalobca odvolanie, ktoré v čase rozhodovania ústavného súdu ešte nebolo postúpené odvolaciemu súdu, pozn.), konal bez zbytočných priet'ahov (bod 2 výroku tohto nálezu).

V.

Primerané finančné zadosťučinenie

20. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2

zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha. Sťažovateľ si v ústavnej sťažnosti uplatnil nárok na priznanie primeraného finančného zadosťučinenie 14 000 eur. Svoj nárok odôvodnil neprimerane dlhou dobou napadnutého konania, stavom právnej neistoty a pocitom statusu poškodenej osoby.

21. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, I. ÚS 257/08, IV. ÚS 302/2020, II. ÚS 493/2023).

22. V prerokúvanom prípade podľa názoru ústavného súdu prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Ústavný súd prihliadol na to, že napadnuté konanie trvá extrémne dlho, a to viac ako 14 rokov, a vo veci nie je právoplatne rozhodnuté. Ústavný súd vzal do úvahy už hodnotený postup okresného súdu a význam konania pre sťažovateľa.

23. Z uvedených dôvodov, ako aj s poukazom na deklarovanie porušenia práv sťažovateľa a príkaz konať v napadnutom konaní priznal sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie 1 500 eur. Priznané primerané finančné zadosťučinenie je okresný súd v zmysle § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde povinný zaplatiť sťažovateľovi do 2 mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu (bod 3 výroku tohto nálezu). Vo zvyšujúcej časti návrhu sťažovateľa na priznanie primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd nevyhovел (bod 5 výroku tohto nálezu).

VI.

Trovy konania

24. Zistené porušenie ústavných práv sťažovateľa odôvodňuje, aby mu okresný súd podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde úplne nahradil trovy konania, ktoré mu vznikli zastúpením advokátom. Preto ústavný súd rozhodol o povinnosti okresného súdu nahradiť sťažovateľovi v určenej lehote trovy konania na účet jeho právneho zástupcu (výrok 4 tohto nálezu).

25. Trovy konania pozostávajú z odmeny a ďalších náhrad advokáta v celkovej výške 442,38 eur, ktoré boli určené podľa vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (odmena podľa § 11 ods. 3 vyhlášky za dva úkony právnej služby po 208,67 eur/úkon, a to prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti; náhrada podľa § 16 ods. 3 vyhlášky 2 x 12,52 eur).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. apríla 2024

Peter Molnár
predseda senátu